

Mottagare
Regionstyrelsen

Investeringsbehov 2025-2034

Förlag till beslut i regionstyrelsen

- Regionstyrelsen beslutar att ta emot informationen om nämndernas långsiktiga investeringsbehov.

Sammanfattning

Som en del av planeringsunderlaget inför beslut om prioritering av investeringar tar nämnderna fram en plan över investeringsbehovet på 10 års sikt. Planerna baseras på den demografiska utvecklingen samt förändrade behov exempelvis utifrån nya lag- eller myndighetskrav eller teknisk utveckling. Oftast uppstår investeringsbehovet i verksamheten men kan också uppstå centralt genom samordnade insatser för att utveckla Gotland. I år har lokalbehoven samordnats och genomgått en första prioritering i den nya gemensamma lokalförsörjningsprocessen. De långsiktiga investeringsbehoven är utgångspunkt för nämndens förslag till prioritering som sedan presenteras i mål- och budgetskrivelsen.

Utgångsläget för det årliga investeringsutrymmet är regionens resultat, avskrivningsutrymme samt del av avsättningar. Under förutsättning att resultatet hamnar på minst 100 mnkr är det ekonomiska investeringsutrymmet drygt 450 mnkr per år i den skattefinansierade verksamheten. Ett av de finansiella målen är att självfinansieringsgraden av investeringar i skattefinansierad verksamhet ska vara minst 100 procent. De sammanställda investeringsbehoven som finns beskrivna i det här ärendet uppgår till cirka 900 miljoner kronor per år i skattefinansierad verksamhet.

Nämndernas investeringsbehov är fortsatt stora den kommande 10 årsperioden. Detta gäller både behov av nya lokaler och behov av investeringar i VA, avfall, mark- och stadsmiljö, gator och vägar. Även behov av klimatrelaterade investeringar börjar bli tydliga.

I lokalförsörjningsplanen som redovisas för regionstyrelsen 2024-03-27 framgår att det finns stora lokalbehov inom främst sjukvård, äldreomsorg och vuxenutbildning. I planen framgår bland annat behov av ett nytt sjukhus, 3 nya äldreboenden, LSS boenden, SoL-boenden, 2 nya vårdcentraler, ny eller ombyggnation av 2 brandstationer och löpande ombyggnationer av Visby lasarett.

Vilka lokalinvesteringar som slutligen ska genomföras beslutas i samband med

budgetbeslutet.

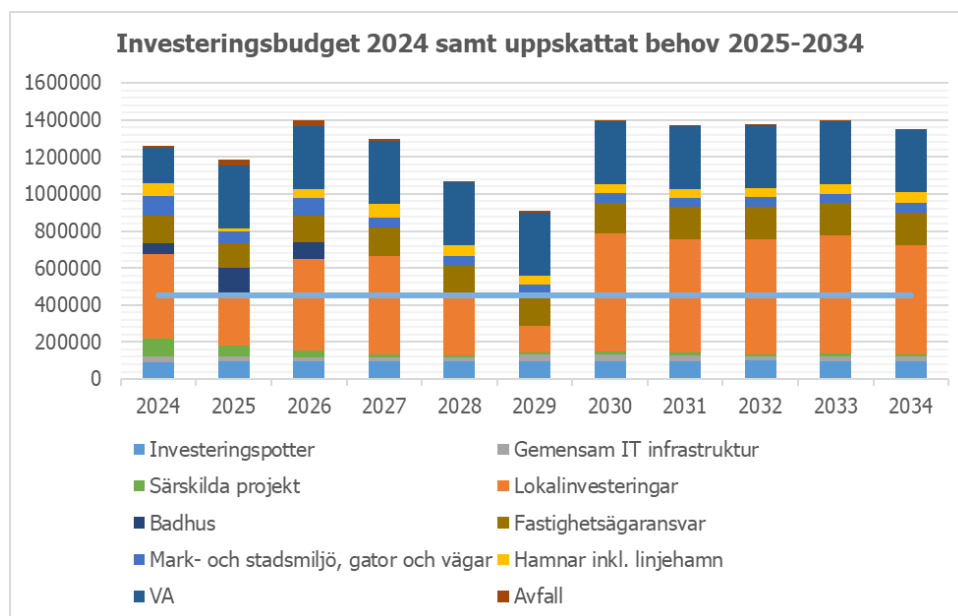
Hälso- och sjukvården har, och kommer fortsatt att ha behov av, omfattande investeringar i lokaler. Under kommande tioårsperiod finns två stora huvudområden där investeringar planeras bli omfattande. Huvudområdena är Visby lasarett och primärvården. Mot bakgrund av de utredningar som gjorts så här långt, de sen tidigare kända behoven som finns och det faktum att den nya Havspaviljongen enbart är tillfällig, är att någon form av strategiskt inriktningsbeslut gällande Visby Lasarett på längre sikt nödvändigt inom kort.

Den demografiska utvecklingen med fler äldre på Gotland innebär ett ökat behov av boende för äldre.

I den taxefinansierade verksamheten finns stora behov av VA investeringar för att säkra Gotlands vattenförsörjning men även för att reinvestera i de befintliga anläggningarna och förnya ledningsnätet. Behovet bedöms uppgå till cirka 340 mnkr per år.

Sammanlagt beräknas det totala investeringsbehovet uppgå till över 12 miljarder kronor totalt inklusive avgiftsfinansierad verksamhet kommande 10 års period. Det kommer inte att vara varken ekonomiskt eller resursmässigt möjligt att investera i den takten.

Beslutad investeringsbudget inklusive kompletteringsbudget för 2024 uppgår till 1 262 mnkr och 2025 till 881 mnkr.

Ärendebeskrivning

Regionfullmäktige tog i november 2018 beslut om en förändrad investeringsprocess. Som en del av denna ska nämnden i februari lämna en långsiktig investeringsplan för en tidsperiod på tio år. Syftet är att ta fram en samlad långsiktig bild av regionens kommande investeringsbehov baserat på den demografiska utvecklingen och övriga förändringar i omvärlden. Planen ligger med som ett planeringsunderlag till den fortsatta hanteringen av budgeten. Planen är också en utgångspunkt för nämndens förslag till prioritering av sina investeringsbehov på fem år och som ska finnas med i mål- och budgetskrivelsen. Under 2023 har en ny lokalförsörjningsprocess och lokalförsörjningsplan tagits fram. Lokalförsörjningsplanen är ett centralt dokument vid prioritering av de samlade investeringsbehoven.

Alla nämnder, utom miljö- och byggnämnden, har lämnat in en investeringsplan som beskriver behov av investeringar framåt. Nämnderna har gjort en beskrivning av behovet under hela perioden. De nämnder som är påverkade av den demografiska utvecklingen har använt befolkningsprognosen som grund för bedömningen av nya behov. Detta gäller framförallt socialnämnden, barn- och utbildningsnämnden samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden.

Regionstyrelsen

Regionstyrelsens större investeringsbehov framåt avser tre områden, IT, måltidsverksamhet samt kultur- och fritidsverksamhet.

Regionstyrelseförvaltningen är ansvarig för stora delar av regionens IT-infrastruktur. Generellt sett står IT branschen mitt i en stor omställning, gällande såväl teknik som affärsprinciper. Den tekniska utvecklingen är omfattande och går fortsatt mycket fort. Detta i kombination med förvaltningarnas behov av digitalisering för sin verksamhetsutveckling, ställer ökade krav på investeringar i infrastruktur och systemlösningar. Specifikt gäller detta kommunikationsinfrastrukturen där det finns behov av omfattande förnyelse.

Mot bakgrund av det skärpta IT-säkerhetsläget behöver Region Gotland investera, för att så långt som möjligt, säkerställa fortsatt och säker drift av IT infrastrukturen. Utgiften uppskattades i tidigare budgetarbetet till 25 mnkr vilket ligger i fastställd plan. I planen har ytterligare 10 mnkr lyfts in för 2026.

Produktionskapaciteten i måltidsverksamheten är i många kök maximerad vilket skapar utmaningar att hantera volymförändringar. Under perioden står verksamheten inför ökade volymer till framför allt äldreomsorgen. Detta både till följd av förändrade driftsformer, med återgång till kommunal regi, men också för att hantera den stora demografiska utmaningen med allt fler äldre.

Vägvalet kring en utökad användning av kyld mat eller ej är centralt för kommande investeringsbehov. För att möjliggöra den samlade volymökningen behöver antingen större investeringar ske i ett antal större produktionskök, alternativt nybyggnation av ett större kök för hantering av kyld mat. Oavsett vägval kommer stora investeringar krävas för att säkra den framtida

produktionen. Underlag till möjliga vägval har sedan tidigare tagits fram och kommer att kompletteras till budgetberedningen 2024.

Avseende fritidsområdet finns ett flertal utredningar/planer som framåt kommer att påverka storleken på investeringarna. Bland investeringsbehoven nämns, förutom pågående investering i nytt badhus, behov av ny isyta, konstgräsplan i Visby, aktivitetspark i Visby samt anpassningar för ridsport i Rävhamnen. Inom kulturområdet nämns en möjlig investering i ett framtida scenkonsthus/ungkulturhus då Gotland saknar ändamålsenligt anpassade lokaler för kulturen, såväl inom scenkonsten samt utställningsytor för samtidskonsten. Samtidigt behöver ungas behov av ändamålsenligt anpassad lokal för kulturutövande och kulturupplevelse mötas på ett bättre sätt än idag. Uppdrag finns att utreda om det är möjligt att ställa om nuvarande badhus till scenkonsthus.

Tekniska nämnden

Tekniska nämndens plan för investeringar fram till 2034 omfattar cirka 6,7 mdkr. De stora områdena är VA, infrastruktur, hamn samt investeringar i fastigheter. Beloppen ska ses som indikationer i det här tidiga skedet.

Störst investeringsbehov återfinns inom den taxefinansierade verksamheten. VA-programmet innebär omfattande utbyggnad och reinvestering i anläggningar för Gotlands vatten- och avloppsförsörjning. Det totala investeringsbehovet inom VA-verksamheten under perioden uppgår till 3 400 miljoner kronor. Nivån för den årliga investeringsbudgeten för VA har de senaste åren uppgått till 125 miljoner kronor vilket motsvarar den nivå som bedömts som genomförbar med hänsyn tagen till tillgängliga personella resurser och VA-taxans utveckling. Den höga nivån av investeringar kommer inte vara möjlig att genomföra. För att säkerställa att satsningarna kan finansieras och att kompetens kan säkras till investeringsprojekten kommer omfattande och kännbara prioriteringar att krävas.

Den del av hamnverksamheten som avgiftsfinansieras har stora investeringsbehov under perioden, 419 miljoner kronor. De största projekten berör Visby hamn och avser landanslutning vid kryssningskajen, automatiserad förtöjning i färjeläge 5 och 6, ombyggnad av hamnterminalen samt muddring och iordningsställande av logistikyta i hamnens nordöstra del.

Avfallsverksamheten står inför stora utmaningar med utökat ansvar för insamling av förpackningar. Därtill kommer investeringsbehov i fordon och i återvinningscentralerna. Det totala investeringsbehovet uppgår till 117 miljoner kronor under planperioden.

Även i den skattefinansierade verksamheten finns stora investeringsbehov. Planen omfattar investeringar kopplade till infrastruktur såsom gator, vägar, parker, lekplatser, kollektivtrafik med mera. Inom fastighetsförvaltningen finns omfattande investeringsbehov för att tillse att regionens fastigheter uppfyller regelverk och målsättningar avseende ventilation, energiförbrukning med mera. Det totala investeringsbehovet inom den skattefinansierade verksamheten

uppgår till 2 700 miljoner kronor varav drygt hälften avser fastighetsförvaltningen.

Inom teknikförvaltningen finns de verksamheter som har allra störst miljö- och klimatpåverkan inom Region Gotland. För att nå de beslutade miljömålen som finns beskrivna i både Vårt Gotland 2040, Genomförandeprogrammet för miljö, klimat och energi samt regionfullmäktiges mål måste investeringar i mer miljövänliga alternativ rymmas i investeringsplaneringen.

Förutom investeringar för att sänka utsläppen från verksamheten kommer också investeringar för anpassningar till ett förändrat klimat krävas de kommande åren. Den globala uppvärmningen kommer på Gotland innebära bland annat fler värmeböljor och mer intensiv torka, oftare återkommande och kraftigare skyfall, havsnivåhöjningar och efterföljande erosion. I den nyligen beslutade klimatanpassningsplanen¹ pekas många av teknikförvaltningens verksamheter ut med stort behov av anpassningar för att säkerställa ett robust och motståndskraftigt Gotland även i framtiden. Planen visar på att bland annat regionens hamnar, vägar, grönområden, VA-system och fastigheter behöver anpassas.

Den demografiska utvecklingen påverkar inte investeringsbehovet direkt utan mer utifrån behov från de andra nämnderna samt samhället.

Barn- och utbildningsnämnden

Investeringsbehovet är direkt påverkat av den demografiska utvecklingen samt antal skolor och förskolor. Behovet av grundskoleplatser förväntas minska med 332 platser medan behovet av förskoleplatser väntas öka med 51 platser.

Inom en 10 års period planeras 2 idrottshallar, 2 nya förskolor på Visborgsområdet i Visby samt ombyggnad av Sanda och Dalhem förskola då bygglov för paviljonger upphör.

Nämnden har beslutat att undersöka förutsättningarna för att säkra lokaler i Västerhejde skola då tidsbegränsat bygglov löper ut 2027 och därmed att skjuta på projekteringen av ny skola i Västerhejde/Vibble/Visborg-området (VVV-skolan)

Ökade driftskostnader kopplade till antal barn och unga kompenseras via resursfördelningsmodellen.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Det uppskattade investeringsbehovet beräknas till 310 miljoner kronor.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har fått i uppdrag att utreda vilka lokalbehov vuxenutbildningen har framåt för att kunna erbjuda relevanta utbildningar utifrån samhällets och medborgarnas perspektiv. I investeringsplanen finns föreslaget en nybyggnation. Beräknad utgift 192 mnkr.

¹ Klimatanpassningsplan, RS 2023/1368, beslutad av regionfullmäktige 2023-10-23.

Folkhögskolans elevhem Nygårds i Hemse beräknas behöva ersättas runt 2030. Beräknad kostnad cirka 30 mnkr.

Socialnämnden

Socialnämndens investeringsbehov utgår framförallt ifrån Plan för särskilt boende för äldre inom Region Gotland samt Plan för bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättningar.

Den demografiska utvecklingen, med betydligt fler äldre, gör att socialförvaltningen har ett stort behov av nya äldreboenden. Det är brist på platser idag och bristen kommer att öka. Det behövs tre nya boenden med 90 platser de närmaste 10 åren. Detta förutom boendet i Klintehamn med 60 platser som snart börjar byggas och beräknas stå klart i början av 2026.

I övrigt är bedömningen att det finns behov av en ny gruppbostad LSS samt ett ändamålsenligt och större boendet, enligt SoL. För att leva upp till förslaget om en ny lag om samsjuklighet så behövs också ett stödboende inom beroendevården. Bedömningen är att investeringsbehovet i lokaler uppgår till cirka 1,2 miljarder kronor under perioden 2025 till 2034. Övriga behov av investeringar bör rymmas inom investeringspotten.

Investeringsbehoven framåt är direkt påverkade av den demografiska utvecklingen. Behov kommer också att finnas av fler medarbetare. Den ökade kostnaden, hanteras via resursfördelningsmodellen.

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Hälso- och sjukvården har, och kommer fortsatt att ha, behov av omfattande investeringar i lokaler. En stor del av investeringsbehoven kommer av medicinteknisk utveckling, förändrade arbetsmiljökrav, nya standarder i lokaler samt ett behov av ökade lokalytor på Visby lasarett och på vårdcentralerna.

Under kommande 10-års period finns två stora huvudområden där investeringarna i lokaler kommer bli omfattande. Dels rör det sig om Visby lasarett och dels om vårdcentralerna i Visby som i dagsläget är belägna på Korpen-området.

Bedömningarna av investeringsuppgifterna är mycket grovt uppskattade då det i nuläget är alldeles för tidigt att komma med sådana med någon form av säkerhet. Till den redan stora osäkerheten tillkommer osäkerheten i omvärlden med inflation mm.

Det har genomförts flera utredningar som del av underlaget för att fatta de strategiska beslut angående de omfattande investeringsbehoven av Visby lasarett som är nödvändigt. Det viktiga är att dessa strategiska vägval kommer till stånd inom en relativt kort tid.

Det är genomfört en fastighetsutvecklingsplan, en behovsanalys av verksamheten som befinner sig på Visby lasarett, samt en kartläggning av robustheten vid lasarettet enligt med modell från Socialstyrelsen.

Gällande investeringar i lokaler kan dessa delas in i tre större tidsperioder som kommer att gå omlott. Hela tidsplanen bygger på att beslutsgången i projekten löper utan fördröjningar:

År 2025-2028

Primärvårdens ombyggnation på Korpenområdet en grov bedömning på ca 400 miljoner kronor.

Ombyggnad för att möjliggöra hemtagning av PCI samt lokalanpassningar för verksamheter som inte kan invänta de stora lokalinvesteringarna i Visby lasarett, exempelvis intensivvårdsavdelningen, totalt ca 35 miljoner kronor.

År 2028-2033

En eventuell ny vårdcentral i Visby ca 140 miljoner.

Ettapp 1 enligt möjligt scenario fastighetsutvecklingsplanen om ca 2,3 miljarder kronor. Tillkommer medicinskteknisk utrustning kopplat till ombyggnationen.

Efter 2033

Ettapp 2 enligt möjligt scenario fastighetsutvecklingsplanen ca 1,3 miljarder kronor. Tillkommer medicinskteknisk utrustning kopplat till ombyggnationen.

Bedömning

Lågkonjunkturen samt den höga inflationen innebär att Region Gotlands ekonomiska förutsättningar att genomföra omfattande investeringar är begränsade. En kraftig prioritering kommer att behöva genomföras utifrån en genomtänkt strategi. De omfattande investeringsbehov som beskrivs från nämnderna kommer inte att kunna genomföras inom den tidsram som angetts.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse regionstyrelseförvaltningen 2024-03-12

Långsiktiga investeringsbehov 10 år regionstyrelsen daterad 2024-01-31

Investeringsbehov 2025-2034 tekniska nämnden daterad 2024-02-07

Investeringsprognos 2025-2034 barn- och utbildningsnämnden daterad 2024-02-06

Investeringsprognos 2025 -2034 gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden daterad 2024-02-08

Tjänsteskrivelse investeringsbehov 2025-2034 socialförvaltningen daterad 2024-01-26

Investeringsbehov 2025-2034 hälso- och sjukvårdsnämnden daterad 2024-02-07

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Ulrika Jansson
Ekonomidirektör